

Sygn. akt II CSK 418/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSA Katarzyna Polańska-Farion

w sprawie z powództwa W. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego

w Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 7 maja 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 stycznia 2013 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w całości, oddala apelację oraz zasądza od W. S. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 750 (siedemset pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

UZASADNIENIE

W. S., uznając za niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c. postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 4 listopada 2009 r. (sygn. akt VI Cz .../09), na podstawie którego częściowo oddalone zostało jego zażalenie na postanowienie w przedmiocie sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, wytoczył w sprawie niniejszej przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w Z. powództwo o zasądzenie kwoty 5.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, podnosząc, że przez wydanie wspomnianego orzeczenia z dnia 4 listopada 2009 r., które jego zdaniem rażąco narusza art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c. przez niezastosowanie, doznał szkody w wysokości żądanego odszkodowania.

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2012 r. oddalił powództwo, natomiast Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu tej sprawy na skutek apelacji powoda, wyrokiem z dnia 16 stycznia 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda żadaną kwotę 5.000 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu, uznając, że orzeczenie Sądu Okręgowego jest niezgodne z prawem w rozumieniu art.417¹ § 2 k.c., uzyskane bowiem przez powoda zabezpieczenie powództwa pauliańskiego przez wpis hipoteki przymusowej uprawniało go do zaspokojenia wierzytelności pieniężnej w kolejności określonej w art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c., nie zaś w kolejności przewidzianej w art.1025 § 1 pkt 9 k.p.c. Sąd Apelacyjny stwierdził, że szkoda doznana przez powoda jest niewątpliwa, ponieważ powód z sumy uzyskanej przez egzekucję nie uzyskał należności przysługującej mu jako wierzycielowi uprzywilejowanemu.

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. przez ich zastosowanie mimo braku podstaw do uznania, że wydane w sprawie VI Cz .../09 postanowienie sądowe jest niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c.

Według dokonanych ustaleń w sprawie I C .../02, w której W.S. wystąpił ze skargą pauliańską, Sąd postanowieniem z dnia z dnia 14 czerwca 2002 r. udzielił zabezpieczenia przez wpisanie w księgach wieczystych - prowadzonych dla dwóch

nieruchomości, które jego dłużnik sprzedał osobie trzeciej - hipotek przymusowych do kwoty 1.016.724,40 zł każda.

W postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na wniosek wierzycieli osobistych dłużnika oraz wierzyciela pauliańskiego J. K. Sąd Rejonowy w Z., po rozpoznaniu zarzutów na plan podziału sum uzyskanych z egzekucji postanowieniem z dnia 28 maja 2009 r. (sygn. akt IX Co .../05) przyznał powodowi dwie kwoty po 587.542,44 zł w poczet ustanowionych hipotek, pozostawiając uzyskane kwoty w depozycie sądowym do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia procesu z powództwa pauliańskiego i wykazania przez powoda możliwości zaspokojenia się w tych granicach z majątku dłużnika. Sąd Rejonowy - wskazując na występującą konkurencję należności powoda z należnością J. K., który w tym czasie dysponował prawomocnym wyrokiem wydanym przeciwko dłużnikowi na podstawie art. 527 § 1 k.c. - zakwalifikował należności obu wierzycieli do kategorii określonej w art. 1025 § 1 pkt 9 k.p.c. i dokonał ich proporcjonalnego zmniejszenia.

Na skutek zażalenia powoda Sąd Okręgowy w Z. we wspomnianym na wstępie postanowieniu z dnia 4 listopada 2009 r., po ponownym przeliczeniu konkurujących należności, podwyższył obie przypadające powodowi kwoty z 587.542,44 zł do kwot po 597.152,06 zł, a w pozostałym zakresie oddalił zażalenie. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym należności obu „wierzycieli pauliańskich” podlegają zaspokojeniu według reguły przewidzianej w art. 1025 § 1 pkt 9 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny, uznając za niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c. postanowienie Sądu Okręgowego w Z. z dnia 4 listopada 2009 r., wydane w sprawie VI Cz .../09 podniósł, że przy sporządzaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji doszło do oczywistego naruszenia art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c. przez jego niezastosowanie, mimo że należności powoda, dysponującego zabezpieczeniem hipotecznym, powinny zostać - zdaniem tego Sądu - zaspokojone według zasady pierwszeństwa przewidzianej w tym przepisie.

Z oceną tą zgodzić się nie można. Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że planem podziału objęci zostali, oprócz wierzycieli osobistych dłużnika, dwaj

wierzyciele pauliańscy tj. powód, który uzyskał zabezpieczenie hipoteczne w toczącym się procesie pauliańskim oraz J. K., który dysponował prawomocnym wyrokiem uznającym za bezskuteczną wobec niego czynność nabycia przez osobę trzecią od dłużnika obu nieruchomości objętych egzekucją.

Analizując pozycję prawną obu wierzycieli pauliańskich uczestniczących w podziale sumy uzyskanej z egzekucji Sąd Apelacyjny bezzasadnie uznał, że powodowi konkurującemu w postępowaniu podziałowym z J. K. przysługiwało więcej praw, błędnie bowiem ocenił skutki prawne ustanowienia hipoteki przymusowej jako zabezpieczenia powództwa pauliańskiego. Zabezpieczenie udzielone w procesie pauliańskim służy ułatwieniu wykonania orzeczenia uwzględniającego skargę pauliańską. Skutki zabezpieczenia takiego powództwa nie mogą wykraczać poza cel określony w art. 532 k.c. Przepis ten stanowi, że wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. Prowadzi to do wniosku, że hipoteka przymusowa ustanowiona jako zabezpieczenie roszczenia o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną, chroniąc to roszczenie w stosunku do wierzycieli osobistych osoby trzeciej, nie może być traktowana jako przywilej względem innych wierzycieli, co do których ta sama czynność została uznana za bezskuteczną (w rozważanym przypadku wobec J. K.). Taka ocena relacji zachodzących między dwoma wierzycielami pauliańskimi, prowadzi do wniosku, że pierwszeństwo zaspokojenia przed wierzycielami osoby trzeciej przysługuje im w równym stopniu, co oznacza, że ich należności powinny być zaspokojone proporcjonalnie.

W świetle tych uwag brak było podstawy do uznania postanowienia Sądu Okręgowy w Z. z dnia 4 listopada 2009 r. (sygn. akt VI Cz .../09), jako niezgodnego z prawem w rozumieniu art.417¹ § 2 k.c. Wręcz przeciwnie, należało przyjąć, że w postanowieniu tym Sąd Okręgowy zgodnie z prawem rozstrzygnął, powstałą przy sporządzaniu planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji, kolizję interesów dwóch wierzycieli pauliańskich.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁶, art. 385 i 98 § 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).